

складається з інформаційних потоків, що використовують усну, письмову та комп'ютерні інформаційні технології та інформаційних ресурсів підприємства.

Література

1. Белогуров В.П. Основы управления: [учеб. пособие] / Белогуров В.П. – Харьков: Консум, 2003. – 240 с.
2. Веников В.А. Теория подобия и моделирования / В.А.Веников, Г.В. Веников. – М.: Высшая школа, 1984. – 439 с.
3. Годин В.В. Управление информационными ресурсами: 17-модульная программа для менеджеров «Управление развитием организации». Модуль 17 / В.В. Годин, И.К. Корнеев. – М.: Инфра-М, 2000. – 352 с.
4. Інформаційні системи в менеджменті [Текст]: навч. посіб. для студ. напрямів «Економіка і підприємництво», «Менеджмент» / А.Є. Батюк, З.П. Двудіт, К.М. Обельовська та ін.; відп. ред. А.Ф. Барвінський. – Л.: Інтеллект-Захід, 2004. – 520 с.
5. Кулицький С.П. Основы організації інформаційної діяльності у сфері управління / Кулицький С.П. – К.: МАУП, 2002. – 224 с.
6. Колпаков В.М. Теория и практика принятия управленческих решений: учеб. пособие / В.М. Колпаков. – К.: МАУП, 2000. – 256 с.

7. Мескон М.Х. Основы менеджмента / М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури; пер. с англ. – М.: Дело, 1992. – 702 с.
8. Олійниченко О.М. З'ясування потреб в інформації для формування інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень // Наукові праці Національного університету харчових технологій. – 2009. – №31. – С. 65–66.
9. Петренко С.М. Моделювання як основа забезпечення інформаційних потреб управління / Петренко С.М. // Наукові праці КНТУ: Економічні науки. Зб. наук. праць. – Кіровоград: КНТУ, 2005. – Вип. 7. Ч. 1. – С. 222–230.
10. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь. 5-е изд., перераб. и доп. / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 495 с. – (Б-ка словарей «ИНФРА-М»).
11. Ситник В.Ф. Основы інформаційних систем [Текст]: навч. посіб. / В.Ф. Ситник. – Вид 2-е, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 320 с.
12. Советов Б.Я. Моделирование систем / Б.Я. Советов, С.А. Яковлев. – М.: Высшая школа, 1985. – 271 с.
13. Твердохліб М.Г. Інформаційне забезпечення менеджменту [Текст]: навч. посіб. / М.Г. Твердохліб; Київський національний економічний ун-т. – К.: КНЕУ, 2000. – 208 с.

Т.В. БУГАЙ,

аспірант, Національний університет Державної податкової служби України

Порівняльний аналіз бюджетного процесу в Україні та державах – членах Європейського Союзу

У статті проаналізовано особливості організації бюджетного процесу в Україні та державах – членах Європейського Союзу, зокрема у Великобританії, Данії, Нідерландах, Німеччині, Франції та Швеції.

Ключові слова: бюджет, бюджетний процес, держава – члени ЄС.

В статье проанализированы особенности организации бюджетного процесса в Украине и государствах – членах Европейского союза, в частности в Великобритании, Дании, Нидерландах, Франции и Швеции.

Ключевые слова: бюджет, бюджетный процесс, государства – члены ЕС.

The article analyzes the characteristics of the organization of the budget process in Ukraine and in the Member States of the European Union, particularly in Great Britain, Denmark, Netherlands, France and Sweden.

Keywords: budget, budget process, the EU Member States.

Постановка проблеми. Формування ринкової економіки та демократизація суспільного розвитку визначають поси-

лення ролі бюджету як основного інструменту реалізації соціально-економічної політики держави. Однією з найсуттєвіших і водночас складних проблем у процесі розвитку ринкових відносин в Україні є вдосконалення організації бюджетного процесу, адже саме ефективне використання фінансових ресурсів бюджету держави свідчить про рівень її економічного та соціального розвитку.

Зважаючи на позитивні результати, досягнуті в бюджетній сфері з прийняттям в липні 2010 року Бюджетного кодексу України у новій редакції, варто відмітити, що ряд проблем, пов'язаних із бюджетним процесом, ускладнилися, а також виникли нові проблеми, над якими потрібно буде працювати у майбутньому. До них можна віднести недостатню теоретичну базу бюджетного процесу, відсутність достатньої кількості ґрунтовних теоретичних досліджень питань зв'язку теорії та практики; недостатність і недосконалість законодавчої та нормативної бази, яка б на достатньому рівні могла забезпечити ефективну організацію бюджетного процесу; відсутність належної координації роботи учасників бюджетного процесу.

Розвиток і удосконалення бюджетного процесу в Україні неможливий без ґрунтовного вивчення національного дос-

віду та існуючої світової практики з його організації та регулювання. Всі поступальні, прогресивні та водночас суперечливі питання щодо розвитку сучасної економічної системи в цілому і організації бюджетного процесу зокрема відбиває досвід Європейської спільноти (ЄС), саме тому основним критерієм відбору для проведення порівняльного дослідження організації бюджетного процесу став рейтинг найбагатших країн, що входять в Європейський Союз [1]. Такими країнами, зокрема, є Великобританія, Данія, Нідерланди, Німеччина, Франція та Швеція.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питання формування і особливо вдосконалення теорії і практики бюджетного процесу займають вагоме місце в наукових дослідженнях як вчених-економістів, так і вчених-юристів. Дані проблеми розглядаються в працях таких фахівців, як В. Андрущенко, С. Буковинський, О. Василик, П. Вахрін, Л. Воронова, Л. Дробозіна, Т. Жибер, О. Кириленко, І. Луніна, Ю. Ляшенко, С. Львовичкін, Ц. Огонь, С. Огороднік, В. Опарін, К. Павлюк, Ю. Пасічник, В. Суторміна, В. Федосов, Я. Чугунов, С. Юрій та інші.

Метою статті є порівняння основних засад організації бюджетного процесу в Україні та в деяких країнах Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи бюджетний процес у державах – членах ЄС та в Україні, відмітимо, що фінансовий рік у Швеції, Данії, Німеччині, Нідерландах та Франції, аналогічно як і в Україні, збігається з календарним і триває з 1 січня по 31 грудня, а у Великобританії він починається 1 квітня і закінчується 31 березня.

Аналізуючи організацію бюджетного планування в державах – членах ЄС, варто відзначити, що в Швеції проект бюджету складається на плановий рік і два наступних роки, в Данії – на плановий рік і три наступні роки, а в Нідерландах – на плановий рік і наступні чотири роки.

У Німеччині бюджет складається на наступний рік у контексті п'ятирічного фінансового плану (в якому перший рік є поточним фінансовим роком). Окремі бюджетні показники плануються на 10-річний та більш тривалий період. Фінансовий план, як внутрішній документ уряду, має аналогічну структуру, що й бюджет, але подається до парламенту і публікується в агрегованому вигляді (за основними групами і функціями). Такий фінансовий план розглядається як політична заява уряду і не вимагає схвалення законодавчим органом.

У Франції бюджет складається на наступний рік, бюджетні плани – на чотири роки, включаючи наступний рік. Видатки бюджету представляються в цілому і за функціональною класифікацією. Відповідно до нового закону про планування державного бюджету (LOLF) з 2009 року у Франції було введено трирічний бюджет (на 2009–2011 роки).

У Великобританії бюджетні асигнування затверджуються щорічно терміном на рік, а бюджетні плани складаються на три роки з переглядом раз на два роки. У бюджетних документах вказуються окремо видатки, за якими встановлю-

ються трирічні ліміти (основний обсяг видатків бюджету), і видатки, які плануються на три роки, а встановлюються щорічно (соціальні платежі, виплати відсотків по боргу) [2].

Використовуючи позитивний зарубіжний досвід бюджетного планування в Україні, в редакції Бюджетного кодексу від 08.07.2010 р. введено механізм середньострокового бюджетного планування і прогнозування, орієнтований на стратегічні пріоритетні завдання. Так, відповідно до ст. 21 Бюджетного кодексу Міністерство фінансів України за участю Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Національного банку України, а також головних розпорядників коштів державного бюджету складає прогноз Державного бюджету України на наступні за плановим два бюджетні періоди, який ґрунтується на Програмі діяльності уряду, прогнозних та програмних документах економічного та соціального розвитку, державних цільових програмах.

Відповідно до положень ст. 32 Бюджетного кодексу України органом виконавчої влади, що наділений повноваженнями щодо складання проекту закону про державний бюджет в Україні, є Кабінет Міністрів, зокрема організаційна і методична робота з питань складання державного бюджету покладена на Міністерства фінансів.

Повертаючись до аналізу бюджетної діяльності уповноважених органів у зарубіжних країнах, слід зазначити, що в Швеції, Данії, Німеччині та Нідерландах повноваження з підготовки державного бюджету, аналогічно як і в Україні, закріплені за Міністерством фінансів.

У Великобританії таким органом є казначейство, що наділено досить широкими повноваженнями щодо розробки, складання і виконання державного бюджету, емісії грошей, контролю над видатками, в тому числі особливими повноваженнями у сфері правового регулювання бюджетних відносин. Так, казначейство здійснює підготовку проекту бюджету, який подається на схвалення уряду. Бюджет складається на основі узгоджених в уряді фінансових агрегатів, які публікуються в рамках бюджетних документів та обговорюються (але не затверджуються) в парламенті.

У Франції повноваження з підготовки, виконання бюджету, обліку та звітності, податкової та митної політики надані Міністерству з економіки, фінансів та промисловості, що <http://www.minefi.gouv.fr/> складає не лише проект бюджету, а й передбюджетний звіт, в якому міститься оцінка стану економіки і бюджету, загальні орієнтири в економічній і бюджетній політиці.

Досліджуючи першу стадію бюджетного процесу – складання проекту державного бюджету, то в Україні на законодавчому рівні даний процес регулюється главою 6 Бюджетного кодексу України і триває з січня по вересень року, що передуює плановому.

Розглядаючи тривалість стадії складання проекту бюджету в країнах ЄС варто відмітити, що у Швеції даний процес, аналогічно як і в Україні, триває з січня по вересень. У даній країні також наявні щорічні послання, що передують річному

бюджетному процесу. В січні–березні Міністерство фінансів Швеції коригує середньострокові бюджетні плани на наступний бюджетний період на основі інформації, що надається галузевими міністерствами. При цьому галузеві міністерства визначають напрями передбачуваних заходів і майбутніх асигнувань (на наступні чотири роки), виходячи з економічних прогнозів, зроблених урядом, і результатів минулого бюджетного року. На початку лютого остаточні розрахунки майбутніх видатків по кожному відомству подаються на розгляд Міністерству фінансів. Часто міністерства подають на затвердження плани реформ, що потребують збільшення видатків, але паралельно з ними вони повинні подавати пропозиції щодо додаткових джерел надходження коштів [3, с. 77]. У середині березня Міністерство фінансів подає до уряду пропозиції щодо проекту бюджету на наступний рік і два наступних роки. У кінці березня уряд затверджує загальні ліміти розподілу коштів на три роки і на індикативні рівні – по 27 статтям видатків і більш ніж 500 їхніми одержувачами. До 15 квітня Міністерство фінансів подає до парламенту (ріксдарту) Весняний закон про фіскальну політику уряду. У квітні–травні галузеві міністерства завершують розподіл асигнувань між 27 статтями видатків. До 15 червня парламент схвалює Весняний закон про фіскальну політику уряду з поправками, а у червні–серпні завершується підготовка проекту бюджету. На початку вересня уряд затверджує проект бюджету і 20 вересня закон про бюджет направляється до парламенту [4].

Тривалість стадії складання проекту бюджету в Німеччині – близько 9 місяців – з грудня року, що передує року, в якому починається підготовка бюджету, до вересня, коли проект закону про бюджет подається до парламенту. У грудні попереднього року Міністерство фінансів розсилає департаментам циркуляр про підготовку бюджету, який включає п'ятирічний план і інструкції для підготовки бюджетів департаментами. Агентства, відповідальні за складання проектів бюджетів департаментів, подають свої проекти до Мінфіну на початку березня. Мінфін погоджує такі проекти з департаментами, складає проект бюджету та передає його канцлеру для схвалення його урядом до початку липня. Бюджетні плани департаментів надходять для оцінки у Федеральну палату аудиту. Щорічні послання та інші документи стратегічного характеру, що передують річному бюджетному процесу, в Німеччині відсутні.

У Нідерландах тривалість процесу складання проекту бюджету – близько 11 місяців – з листопада року, що передує року, в якому починається підготовка бюджету, до третього вівторка вересня, тобто Дня бюджету року, що передує початку нового фінансового року, коли міністр фінансів вносить проект бюджету до палати представників парламенту. В листопаді року, що передує року підготовки бюджету, Міністерство фінансів випускає циркуляр для галузевих міністерств, що встановлює правила підготовки їх бюджетів. У січні–березні оновлюються довгострокові бюджетні планування, мі-

ністерства готують пропозиції по видатках. У березні галузеві міністерства направляють до Міністерства фінансів листи щодо бюджетної політики (опис бюджетних пропозицій). У квітні уряд приймає рішення щодо формування бюджету. Міністерство фінансів направляє галузевим міністерствам граничні межі видатків на майбутній рік. З травня до червня тривають переговори між Міністерством фінансів і галузевими міністерствами з питань формування їхніх бюджетів. У серпні уряд приймає рішення щодо доходів бюджету і остаточно корегує видаткову частину, а третього вівторка вересня міністр фінансів подає проект бюджету до парламенту.

Процедурі внесення проекту бюджету («бюджетних пропозицій») в палату представників передує тронна промова королеви Нідерландів, в якій містяться основні характеристики нового бюджету. Водночас проголошення такої промови вважається офіційним початком щорічної сесії парламенту країни.

Найважливішим документом стратегічного характеру, що визначає напрями і навіть конкретні розміри деяких статей бюджетних видатків, є угода між політичними партіями, що увійшли до складу парламенту Нідерландів. Така угода укладається на початку кожного нового парламентського терміну, тобто кожні чотири роки.

У Франції проект бюджету подається до законодавчого органу влади до першого вівторка жовтня наступного року, тобто за три місяці до початку року. Графік роботи зі складання бюджету у виконавчих органах законодавчо не закріплений [5]. До парламенту навесні подається передбюджетний звіт. Міністр фінансів представляє щорічний бюджет у Національну асамблею Франції від імені прем'єр-міністра.

У Великобританії терміни підготовки і подання бюджету у парламент законом не встановлені. Загальним орієнтиром є встановлений регламентом палати громад термін завершення дебатів з асигнувань поточного року – 5 серпня. Казначейство встановлює графік і правила підготовки та розгляду трирічних бюджетних проектів міністерств. Як правило, спочатку уряд затверджує основні бюджетні показники, а потім відбувається узгодження проектів (влітку–восени року, що передує наступному бюджетному року). Рішення по бюджетних планах міністерств приймається урядом у листопаді, до підготовки передбюджетної доповіді. Навесні канцлер казначейства в своїй бюджетній доповіді розглядає основні напрями бюджетної політики, представляє уточнені показники макроекономічного прогнозу та основні бюджетні плани. Бюджетні документи схвалюються урядом напередодні виступу канцлера в парламенті у Бюджетний день (березень – початок квітня).

Аналізуючи форму підготовки проекту бюджету, варто відзначити, що не у всіх країнах бюджет затверджується у формі єдиного нормативно-правового акту. Так, проект бюджету Швеції розробляється у вигляді двох документів: проект закону про фіскальну політику, в якому встановлено ліміти для сукупних обсягів доходів і видатків, що предста-

вляється у парламент до 15 квітня, та Єдиний документ – проект закону про бюджет, що вноситься до 20 вересня.

У Нідерландах бюджет складається з 23 бюджетних законопроектів, які приймаються палатою представників окремо, а потім передаються на схвалення сенату.

У Великобританії річний бюджет готується у формі пакету проектів ряду бюджетних законів, до якого включаються фінансовий закон (закон про доходи), закон про видатки з консолідованого фонду та закони про видатки.

Проект бюджету в Данії, Німеччині, Франції, аналогічно як і Україні, складається у формі єдиного документу.

У країнах ЄС, аналогічно як і в Україні, наявна значна кількість документів, які роз'яснюють проект закону про державний бюджету.

Так, наприклад, у Швеції документи, що додаються до проекту закону про бюджет, складаються з 12 томів: загальний аналіз економічного розвитку і аналіз бюджету та 11 документів, що містять пропозиції по розподілу коштів за 27 статтями видатків, які, у свою чергу, поділяються на 500 індивідуальних асигнувань.

Бюджетна документація Німеччини включає: фінансовий звіт; проект закону про бюджет; узагальнені дані та окремі проекти бюджетів галузевих міністерств. Фінансовий звіт включає бюджетну інформацію, зокрема: загальну характеристику бюджету та пояснення до таблиць, середньостроковий фінансовий план, макроекономічний прогноз і податкову політику, фінансові взаємовідносини у федерації, фінансові взаємини з ЄС, державний борг і зобов'язання; федеральні цільові фонди, державні активи і приватизаційну діяльність.

Бюджети департаментів Німеччини складаються відповідно до детальної економічної та функціональної класифікації. Кожні два роки до бюджетної документації включається огляд фінансової підтримки державних організацій поза сектором державного управління, окремо для підприємств і секторів економіки. Надається також огляд податкових пільг з оцінкою недоотриманих бюджетом доходів і пропозиціями щодо ліквідації субсидій і податкових пільг.

У Франції разом із проектом річного бюджету подаються такі документи, що роз'яснюють його:

- звіт про економічний стан країни, що включає макроекономічний прогноз;

- прогнозні оцінки консолідованих державних доходів, видатків, бюджетне сальдо на наступний рік і три наступні роки; прогнозні оцінки доходів та видатків державного бюджету (видатки представляються за функціональною класифікацією) і позабюджетних фондів; пріоритети економічної та бюджетної політики;

- звіт про бюджетну стратегію, що містить перелік місій і програм, плани їх реалізації, включаючи цілі, витрати, очікувані і досягнуті в минулому результати;

- додатки, що містять прогнози втрат доходів бюджету від надання податкових пільг, гарантії по кредитах третім особам і перехід боргу третій осіб на виплату з державного бюджету;

- інші документи, зокрема аналіз впливу змін, що внесені до бюджету, графік очікуваних платежів за довгостроковими бюджетними зобов'язаннями.

У Нідерландах разом із проектом бюджету на наступний рік до палати представників також подається бюджетний меморандум, в якому роз'яснюються основні положення і напрями бюджетної політики уряду. До кожної статті бюджету надається пояснювальна записка.

Розглядаючи другу стадію бюджетного процесу – стадію розгляду і затвердження державного бюджету, варто відзначити, що в Україні вона регламентується главою 7 Бюджетного кодексу України. Зокрема, в ст. 39 зазначено, що розгляд та затвердження Державного бюджету України відбувається у Верховній Раді України за спеціальною процедурою, визначеною Регламентом Верховної Ради України [6].

Стадія розгляду і затвердження державного бюджету в Швеції триває 6–7 місяців. Бюджет розглядається в два етапи: квітень–червень і вересень–грудень. На першому етапі розглядається і приймається законопроект про фінансову політику. Такий законопроект спочатку надходить до комітету парламенту з фінансів, а потім безпосередньо розглядається законодавчим органом влади. Затверджуючи цей закон, парламент встановлює загальні величини доходів і видатків на трирічний період. На наступному етапі, у вересні, парламент розглядає законопроект про бюджет. У кінці листопада одним голосуванням затверджуються ліміти по 27 статтям видатків, а наприкінці грудня затверджується розподіл асигнувань у рамках цих статей.

Конституція Німеччини [7] встановлює, що бюджет має бути прийнятий законодавчим органом до початку наступного року. Проект закону про бюджет розглядається одночасно у двох палатах у перший тиждень вересня. Законодавчий орган влади має майже чотири місяці для розгляду і прийняття закону про бюджет. У вересні представницький орган земель ФРН – бундесрат висловлює свої позиції щодо проекту бюджету, а у жовтні проводиться перше читання по законопроекту. В листопаді в парламенті Німеччини – бундестагу проходять друге і третє читання, де проект бюджету схвалюється і передається в бундесрат. У грудні бундесрат розглядає бюджет і зазвичай ухвалює його, після чого закон підписується і публікується. У разі незгоди починається процес узгодження, але бундестаг може остаточно прийняти бюджет кваліфікованою більшістю.

У Нідерландах період, що необхідний законодавчому органу для розгляду проекту бюджету, триває близько трьох місяців – з третього вівторка вересня до середини грудня.

Законодавством Франції закріплено 70-денний період роботи над проектом бюджету в парламенті, в тому числі 40 днів в Національній асамблеї і 20 днів у сенаті. Для позабюджетних фондів встановлено період у 50 днів. Закон про бюджет має бути прийнятий до 1 січня чергового бюджетного року. Проект закону про бюджет представляється спочатку в Національну асамблею, а після завершення роботи

над ним у нижній палаті парламенту він направляє у сенат. У випадку, якщо законодавчий орган не приймає закон про бюджет у встановлений термін, у конституції передбачено прийняття виконавчими органами влади тимчасового бюджету, що ґрунтується на показниках витрачання коштів у попередньому році.

У Великобританії тривалість періоду розгляду проекту бюджету становить близько чотирьох місяців. Спочатку палата громад розглядає в трьох читаннях фінансовий закон (головним чином питання, що стосуються податків), який попередньо обговорюється у відповідному комітеті. Такий проект закону може бути прийнятий із поправками. Потім фінансовий закон направляє до палати лордів, яка проводить по ньому тільки обговорення, не затверджуючи його, оскільки він затверджується королевою.

У країнах ЄС, аналогічно як і в Україні, законодавчі органи наділені повноваженнями щодо внесення поправок до бюджету, але дана процедура в кожній країні має певні особливості.

Аналізуючи періодичність підготовки звітів про виконання бюджету, варто відзначити, що Бюджетний кодекс України закріплює такі види звітності про виконання державного бюджету:

- місячний звіт, що подається Державним казначейством України Верховній Раді України, Президенту України, Кабінету Міністрів України, Рахунковій палаті та Міністерству фінансів України не пізніше 15-го числа місяця, наступного за звітним;

- квартальний звіт, що подається Державним казначейством України Верховній Раді України, Президенту України, Кабінету Міністрів України, Рахунковій палаті та Міністерству фінансів України не пізніше 35 днів після закінчення звітного кварталу;

- річний звіт, що подається Кабінетом Міністрів України Верховній Раді України, Президенту України та Рахунковій палаті не пізніше 1 травня року, наступного за звітним.

У Швеції відомства готують щомісячні, піврічні та річні фінансові звіти про використання асигнувань. Піврічні звіти направляються в аудиторське агентство для проведення аудиту. Попередній річний звіт про виконання бюджету подається до парламенту не пізніше, ніж через чотири місяці після закінчення року, а остаточний звіт – не пізніше, ніж через дев'ять місяців.

У Німеччині Мінфін подає до парламенту щомісячні звіти про виконання бюджету, але законодавчий орган влади має право в будь-який час вимагати надання інформації або звіту з певних питань. Річна фінансова звітність передається у Федеральну аудиторську палату на початку квітня після закінчення звітного року. Річний звіт про виконання федерального бюджету з аудиторським висновком подається до парламенту не пізніше ніж через дев'ять місяців після закінчення фінансового року [8].

У Нідерландах Закон про рахунки уряду передбачає такі види річної звітності про виконання бюджету:

- попередній річний звіт, що направляє міністром фінансів до парламенту до 1 березня року, наступного за звітним;

- звіти міністерств та висновки відділів внутрішнього аудиту, що направляються в Генеральну рахункову палату (Court of Audit) не пізніше 31 березня;

- річний звіт про виконання бюджету центрального уряду і висновок аудиторської служби Мінфіну, що направляються міністром фінансів до Генеральної рахункової палати не пізніше 21 квітня. Генеральна рахункова палата затверджує звіт і висновок аудиторської служби перш ніж їх буде представлено на розгляд парламенту;

- національний річний фінансовий звіт, що пройшов аудит, разом із висновком Генеральної рахункової палати представляється міністром фінансів до парламенту в третю середу травня. На початку червня Національний річний фінансовий звіт і остаточні звіти по бюджетах всіх міністерств мають бути затверджені у формі законів. Прийняття таких законів означає закінчення бюджетного циклу в Нідерландах [9].

Цікавим є досвід Франції, де законодавство не вимагає представляти в парламент або публікувати щомісячні та щоквартальні звіти про виконання бюджету, втім Мінфін публікує таку звітність. До парламенту подаються щомісячні звіти про видаткові зобов'язання бюджету (не фактично здійснені видатки), річний звіт про видаткові зобов'язання бюджету за звітний рік (подається до 30 квітня поточного року), річний звіт про виконання бюджету з висновками Генеральної рахункової палати (подається до початку обговорення бюджету).

У Великобританії казначейство та Управління національної статистики Великобританії складають зведену щомісячну звітність на основі даних, що подаються відомствами. Вона включає в себе дані про доходи та видатки державного бюджету, обсяг запозичення та борг центральних і місцевих органів влади. Відповідно до закону терміни подання річної бюджетної звітності встановлює казначейство. Бюджетна звітність, що супроводжується висновком вищого органу державного зовнішнього аудиту, подається до парламенту не пізніше ніж через 10 місяців після завершення звітного року [10].

Висновки

У результаті проведеного дослідження виявлено, що бюджетний процес у зарубіжних країнах характеризується своїми особливостями, обумовленими формою державного устрою, формою правління, рівнем економічного розвитку країни та історичними традиціями. В бюджетному процесі держав – членів ЄС дається взнаки насамперед його демократизм, підзвітність і підконтрольність здійснення перед народом.

Порівняльний аналіз бюджетного процесу в Україні і в ряді зарубіжних країн дозволяє зробити висновок про те, що, незважаючи на особливості організації бюджетного процесу, практично в кожній з досліджуваних країн його стадії співпадають. Зокрема, складання проекту бюджету, розгляд і затвердження, виконання та затвердження звіту про виконання бюджету. Хоча такі стадії відрізняються своїми учасниками, строками, процедурою розгляду і затвердження бюджетів та здійснення контролю за виконанням бюджетів.

Варто відзначити, що бюджетне реформування, яке проводиться в Україні, здійснюється інколи без ретельного вивчення дійсності та при повному нехтуванні знаннями, що пропонує вітчизняна та зарубіжна фінансова наука, право, економіка. Тому при реформуванні бюджетного процесу необхідно враховувати позитивний досвід інших країн, що мали аналогічні проблеми з бюджетоутворенням та успішно подолали економічну і бюджетну кризу. Таким чином, для вдосконалення бюджетного процесу в Україні доцільно перейняти досвід держав – членів ЄС у частині: зміцнення фінансової основи місцевих бюджетів; посилення відповідальності учасників бюджетного процесу; підвищення рівня прозорості на всіх стадіях бюджетного процесу; розвитку середньострокового бюджетного планування та програмно-цільового методу. Слід зазначити, що запровадження програмно-цільового методу в бюджетному процесі з 2002 року і подальший його розвиток у 2010 році набирає надзвичайної актуальності в умовах інтеграції України до Європейського Союзу, оскільки підготовка бюджету на кількарічній основі є однією з вимог до країн – учасниць ЄС та кандидатів для вступу до ЄС.

Література

1. GDP per inhabitant in the Member States varied between 41% and 268% of the EU27 average/ – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rb.ru/dop_upload/file_2010-06-22_17.21.20_21062010.pdf

2. Сайт казначейства у Великобританії. [Електронний ресурс] – Режим доступу: United Kingdom HM Treasury <http://www.hm-treasury.gov.uk/>

3. Павлюк К.В. Бюджет і бюджетний процес в умовах транзитивної економіки України: [монографія] / Павлюк К.В. – К.: НДФІ, 2006 – 586 с.

4. Сайт міністерства Фінансів Швеції. [Електронний ресурс] – Режим доступу: Department of Finance of Sweden <http://www.hhs.se/Finance/>

5. Сайт Міністерства з економіки, фінансів та промисловості Франції. [Електронний ресурс] – Режим доступу: Ministry of Economics, Finance and Industry of France <http://www.finances.gouv.fr>

6. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 р. №1861–VI / Відомості Верховної Ради України від 16.04.2010. – 2010 р., №14, / №14–15; №16–17 /, стор. 412, стаття 133.

7. Конституція Німеччини від 23 травня 1949 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gg/gesamt.pdf>

8. Сайт Міністерства фінансів Німеччини. [Електронний ресурс] – Режим доступу: Federal Ministry of Finance of Germany http://www.bundesfinanzministerium.de/DE/BMF_Startseite/node.html?_nnn=true

9. Сайт Міністерства фінансів в Нідерландах. [Електронний ресурс] – Режим доступу: Ministry of Finance of Netherlands <http://www.minfin.nl/>

10. Сайт казначейства у Великобританії. [Електронний ресурс] – Режим доступу: United Kingdom HM Treasury <http://www.hm-treasury.gov.uk/>

С.М. ШВЕЦЬ,
доцент кафедри економіки і підприємництва, НТУУ «КПІ»

Дослідження факторів економічного зростання України

Запропоновано підхід до визначення факторів економічного зростання на середньострокову перспективу шляхом побудови виробничої функції класичного типу за допомогою інструментів економетричного моделювання. На основі побудови виробничої функції розвитку економіки України на середньостроковий період визначено та проведено аналіз динаміки зміни факторів економічного зростання за 2005–2010 роки.

Ключові слова: економічне зростання, макроекономічне моделювання, економетричні методи.

Предложен подход к определению факторов экономического роста на среднесрочную перспективу на основе построения производственной функции классического типа с помощью использования инструментов эконометрического моделирования. На основании использования построенной производственной функции развития экономики Украины на среднесрочный период

определен и проведен анализ динамики изменения факторов экономического роста за 2005–2010 годы.

Ключевые слова: экономический рост, макроэкономическое моделирование, эконометрические методы.

The new approach to determine keys to economic growth on a midterm period by means of the classical type of production function formation using econometrics modeling are worked out. The dynamics of growth factors range on 2005–2010 are analyzed assisted by determining production function of Ukrainian economy development on a midterm period.

Keywords: economic growth, macroeconomic modeling, econometrics methods.

Постановка проблеми. Прийняття рішень щодо коригування економічної політики лежить у площині пошуку дієвих механізмів створення умов для економічного зростання